

SZc011/Kombi01 Školní pedagogika

Úvod do problematiky – škola, výchova, vzdělávání, vzdělání.

Hana Horká, katedra pedagogiky

Požadavky k ukončení předmětu

- Za průběžné aktivní zapojení ve výuce a systematickou přípravu podkladů pro úkol, který účastník/ce CŽV vypracuje a průběžně konzultuje.
- Samostatné studium a plnění zadaných dílčích úkolů.

Literatura

- Pasch, M. et al. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál. (kapitola 3, s. 34-51).
- Janík, T. (2021). *Vše pro výchovu. Lekce z pedagogiky*. Brno: MU.
- Maňák, J. & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada. (kap. 8,9,10).
- Petty, G. (2013). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.
- odkaz na kurz Školní pedagogika:
<http://moodlinka.ics.muni.cz/course/view.php?id=2224>
heslo comenius
- [file:///D:/ŠP_PS21/RVP%20ZV%202021%20\(1\)%20čís%20topis%20\(1\).pdf](file:///D:/ŠP_PS21/RVP%20ZV%202021%20(1)%20čís%20topis%20(1).pdf)

Přehled základníc h témat

1. **Úvod** do problematiky – škola, výchova, vzdělávání, vzdělání. Požadavky k ukončení předmětu.
2. **Práce učitele s kurikulem** – vzdělávací standardy, RVP, ŠVP, tematické plány, učebnice, ontodidaktická transformace.
3. **Příprava učitele na výuku** – cíle výuky, motivace žáků, Bloomova taxonomie, učební úlohy, psychodidaktická transformace.
4. **Realizace výuky** – výukové metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky a média, kvalita výuky.
5. **Výuka jako interaktivní proces** – interakce mezi učitelem a žáky/žákem, interakce mezi žáky, kognitivní transformace, podpůrné učební klima, reflexe výuky, alterace.
6. **Hodnocení žáků** – funkce hodnocení, typy a možnosti hodnocení žáků, úskalí hodnocení, význam sebehodnocení.

Dnešní téma v okruzích k závěrečné zkoušce

- **Základní škola/střední škola ve vzdělávacím systému** (dle klasifikace ISCED). Funkce školy v současné společnosti. Proměna školy v souvislosti s proměnou kurikula a společnosti.
- **Cíle základního / středního vzdělávání** v rámcových vzdělávacích programech a jejich aplikace ve školních vzdělávacích programech. Taxonomie výukových cílů. Využití výukových cílů k řízení výuky
- **Plánování výuky** (ŠVP jako východisko pro projektování výuky), časový tematický plán a příprava na výukovou jednotku. Výukové cíle, vzdělávací obsah, jeho koncipování, didaktická analýza učiva, tvorba učebních úloh.

Portfoliový úkol

Zápočet za průběžné aktivní zapojení ve výuce a systematickou přípravu podkladů pro úkol, který účastník/účastnice vypracuje a průběžně konzultuje.

1. Vyberte si školu, jejíž ŠVP je pro vás dostupný (jinak na webových stránkách školy). Prostudujte její ŠVP a odpovězte na otázky: Jaká ke deklarovaná **charakteristika školy**? Na jakých deklarovaných **principech/strategiích daný ŠVP staví**? Odpovědi shrňte do jednoho odstavce.
2. Zaměřte se na **prezentaci svého aprobačního předmětů** v daném ŠVP. Odpovězte na otázky: Jak jsou vymezeny **učivo a výstupy** pro daný vyučovací předmět? Srovnejte s filozofiemi vzdělávání u Pasche et al. (1998). Odpovědi shrňte do 1–2 odstavců.

Termín: do **29. 10. 2021**

3. Vyberte si jeden **tematický celek** z aprobačního předmětu a jednoho ročníku, který je v daném ŠVP uveden.

Naplánujte výuku daného tematického celku do několika vyučovacích jednotek (cca 4 vyučovacích hodin).

Promýšlejte svůj tematický plán **s ohledem na možnosti/vzdělávací potřeby žáků**, které jste poznali na praxi.

Postup

- a) Vymezte vybraný tematický celek a zmapujte jeho pozici v ŠVP dané školy.
 - b) Proveďte **didaktickou analýzu učiva** ze zvoleného tematického celku (pojmy, učební úlohy, mezipředmětové vztahy...).
 - c) Formulujte **obecnější cíle** pro vybraný tematický celek. Následně celek rozvrhněte do několika vyučovacích hodin, z nichž pro každou formulujte dílčí cíle odvozené z obecnějších cílů pro daný tematický celek, a v souladu s tím navrhnete **činnosti (učební úlohy)**, které byste v dané hodině použili, a **způsoby hodnocení žáků**.
4. Výstupy vložte do jednoho souboru ve formátu MS Word, který opatřete svým jménem a označením úkolu. Úkol odevzdejte do příslušné odevzdávací místy nejpozději do **31. 12. 2021**.

Formální struktura portfoliového úkolu

Předmět – vzdělávací oblast:

Ročník:

Tematický celek:

Téma (4 vyuč. jednotky) *myšlenková mapa*

Cíle tématu: – *vybírat v RVP („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“):*

- *kognitivní (vědomosti)*

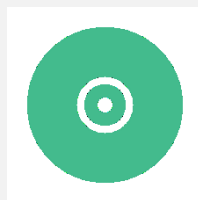
- *psychomotorické (dovednosti, schopnosti)*

- ~~*postojové - afektivní - výchovné (postoje, potřeby, zájmy, hodnoty)*~~

Téma vyuč. jednotky	Výukové cíle*)	<u>Did.an.učiva</u> POJMOVÁ	<u>Did.an.učiva</u> OPERAČNÍ	Výukové strategie	Evaluační nástroje Metodické poznámky
<i>z mapy</i>	<i>vyplývají z cílů tématu</i>	fakta	učební úlohy		
		pojmy	(zadání)		
		generalizace	(otázky)		
			KONKRÉTNĚ, ve 2. os.		

Účastník/účastnice CŽV

vysvětlí pojetí Školní pedagogiky,
vymezí její cíle, obsah, význam;

objasní funkce školy.

ŠKOLA	KURIKULUM	VÝUKA
Škola jako instituce.	Rámcové vzdělávací programy, Školní vzdělávací programy.	Učivo, pomůcky.
Funkce školy.	Osnovy, učební plány, tematické plány.	Výuka – interakce mezi učitelem a žáky/žákem.
Vývoj školy.	Učebnice.	Příprava učitele na výuku.
		Hodnocení žáků.
		Výukové metody, didaktické prostředky.
Škola a její funkce.	Cíle a obsahy školního vzdělávání a jejich transformace, kurikulární procesy.	Vyučování a učení, aktéři a procesy školní výuky. Výukové metody a formy. Hodnocení učebního procesu žáků a výsledků žáků.

Proč **škola existuje** ve společnosti, jaký má **smysl a vztah** k potřebám společnosti, jaké má **postavení** mezi ostatními institucemi?

- Vychovává, vzdělává,
- zařazuje do společenství,
- předává **kulturní** obsahy, dovednosti, symboly k existenci v určité kultuře,
- je „**správou**“ **kulturního dědictví** (vědění) a
- zprostředkovává jej **v systematizované podobě** (ve vědních, uměleckých a jiných oborech),
- vede ke zvládnutí vzdělávacích požadavků,
- **aktualizuje potenciality rozvoje žáků** v projevech kognitivních, emocionálně prožitkových, morálně postojových.

Škola

- v řeckém výrazu *scholé* znamená *prázdeň*, tj. *volnost, příležitost* či *možnost* věnovat se vlastnímu vzdělávání.
- „*V intervalu 'nedělním' se setkávají svobodní příslušníci obce se skutečným poznáváním sebe, světa, s příležitostí věnovat se záležitostem vyššího řádu, které jsou cestou k emancipaci z 'aischolia', povrchního zaujetí a zaneprázdněnosti všednostmi a denním shonem*“ (Walterová 2004, s. 18-22).

- **Vznik školy**, resp. výuky organizované ve školních třídách - přibližně před 5 tisíci lety, na území Mezopotámie a Egypta (Tremel 2000, s. 111).
- Klíčový - **objev písma** (psaní poměrně komplikovanou dovedností a nebylo snadné se ji běžně *naučit*, začalo se jí **cíleně vyučovat**).
- **Organizovaná výuka psaní** v instituci zvané *škola* byla účinná, *učitelé* začali ve školách postupně *žákům zprostředkovávat i další dovednosti a vědomosti*.
- Škola jako jedna z **nejúspěšnějších institucí kulturních dějin** (**rozšiřování lidského vědění** a životně důležitá potřeba jeho zprostředkování budoucím generacím).

- Působení **společenských sil a instancí** na školu – původně **filozofie** (resp. věda), pak do područí **církve**, později **státu** a dnes hospodářství .
- Školy do vzdělávacího systému – souboru všech škol, školských zařízení a jiných vzdělávacích institucí.
- Má ustálenou strukturu, regulované fungování a vztah s jinými systémy společnosti: školská soustava, mimoškolní vzdělávací instituce (kurzy, školení), kulturní a osvětové instituce (knihovny, muzea), někdy i působení masových médií

-
- Ke zlepšení srovnatelnosti údajů v oblasti vzdělávání - Mezinárodní standardní klasifikaci vzdělávání ISCED (1997).

0 – preprimární vzdělávání

1 – primární vzdělávání

2 – nižší sekundární vzdělávání

3 – vyšší sekundární vzdělávání

4 – postsekundární (neterciární) vzdělávání

5 – první stupeň terciárního vzdělávání

6 – druhý stupeň terciárního vzdělávání

-
- **Škola je politikum** (císařovna Marie Terezie) - stát si vyhrazuje právo vymezovat cíle školního vzdělávání na úrovni zákona.
 - Ve Školském zákonu (č. 561/2004 Sb.) - obecné cíle vzdělávání a cíle vzdělávání v jednotlivých stupních a druzích škol (předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání).
 - **Kurikulární dokumenty** v podobě **rámcových a školních vzdělávacích programů**.
 - [file:///D:/ŠP PS21/RVP%20ZV%202021%20\(1\)%20čistopis%20\(1\).pdf](file:///D:/ŠP%20PS21/RVP%20ZV%202021%20(1)%20čistopis%20(1).pdf)

Standard

- [download.php \(rvp.cz\)](#)

Tematický plán - celoroční rozvržení učiva,

- http://www.zsvidnava.cz/e_download.php?file=data/editor/209cs_16.pdf&original=zem%C4%9Bpis+9+M.pdf

Podle požadavku vedení školy (nepovinný dokument)

učební osnovy předmětu do jednotlivých tematických celků + počty hodin a časové údaje, tj. měsíc (datum splnění tematického celku);

vzdělávací cíle, základní pojmy, atd. (volitelně)

[Standard-kvality-profesnich-kompetenci-online1.pdf \(muni.cz\)](#)

od s. 11

Standard kvality
profesních kompetencí
studenta na
pedagogické praxi

Závěrečná zkouška
okruhy

Portfolio!

Funkce vzdělání

k pochopení:

současného světa

současného života

sebe sama a druhých

k rozvoji samostatného myšlení a
odpovědnosti

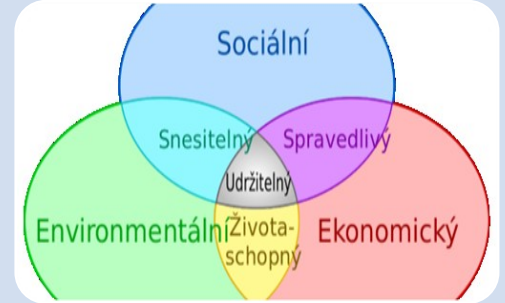
Tři směry filozofie vzdělávání í

Proč se vzděláváme?

**Proč se učím konkrétnímu
předmětu?**

Úryvek z Pasche, s. 32

<p>Progresivismus</p> <p>sociální</p>	<p>osobní</p>	<p>Esencialismus</p>	<p>Rekonstrukcionismus</p>
--	----------------------	-----------------------------	-----------------------------------

Výuka připravuje žáka na život v demokratické společnosti.

Výchova ke zdraví, rodinná výchova, volba povolání, prevence negativních sociálních jevů, citový, morální a charakterový rozvoj žáků.

Výuka "šita na míru" podle potřeb a zájmů žáků.

Škola předává znalosti, dovednosti a postoje, rozvíjí osobnost, "základní dovednosti" - komunikaci v mateřském jazyce a matematiku, jiní mají bohatší seznam základních prvků. obsaženy ve školních předmětech.

připravovat budoucí dospělé členy společnosti na to, aby dokázali iniciovat společenské změny a spolupracovat na jejich realizaci.

Od směrů vzdělávání ke kurikulárnímu dokumentu základního vzdělávání – k cílům vzdělávání

...aby si žáci:

- ✓ osvojili potřebné **strategie učení** a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení,
- ✓ se učili **tvořivě myslet a řešit** přiměřené **problémy**,
- ✓ účinně **komunikovat a spolupracovat**,
- ✓ chránit své fyzické i duševní **zdraví**, vytvořené **hodnoty** a **životní prostředí**,
- ✓ být **ohleduplní a tolerantní** k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám,
- ✓ poznávat **své schopnosti a reálné možnosti** a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb., s. 26).
- ✓ pomáhat žákům **orientovat se v digitálním prostředí** a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému **využívání** digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života

Práce s kurikulárními dokumenty

- Orientace v RVP /ŠVP – cíle, klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, očekávané výstupy, průřezová témata. Sledujte návaznosti a pokuste se uvést příklady možností rozvoje žáka podle vymezených cílů a klíčových kompetencí.
- Obsah učiva studovaných předmětů.
- Zkušenosti z praxe. Práce se Standardem.

Didaktická transformace obsahu

Aktéři:

Tvůrce kurikula - učitel - žák

Transformace

Tvůrce kurikula - učitel - žák

Ontodidaktická psychodidaktická – kognitivní

Obsahy

Oborové, kurikulární – výuky – znalostí jako obsahy mysli

Procesy

vyučování

učení

Obsahové obsahy -

- fakta, pojmy, struktury oborů vědeckých, uměleckých, technických a jiných

Metodická didaktika

- analýza obsahů vědních oborů s cílem jejich didaktické interpretace.

Praktická didaktika

- **Strukturování obsahu** aneb jak jej uspořádat?
- **Legitimizace obsahu** aneb proč tomu vyučovat?
- **Výběr obsahu** aneb čemu vyučovat?